

ЕКО ГАЗЕТА

Глобальний перехід до ВДЕ у 2023 році сповільнився, – аналітики REN21

Уряди не змогли використати імпульс, наданий розвитку відновлюваних джерел пандемією COVID-19 та війною в Україні

Експерти групи REN21 у своїй щорічній оцінці динаміки переходу світу на відновлювані джерела енергії (ВДЕ) констатували, що глобальний перехід в основних енергоспоживаючих секторах знизив свої темпи у 2023 році. Лише 13 країн за цей рік запровадили політику щодо ВДЕ, а 52 держави навіть відмовилися від своїх амбіцій у сфері енергетичного переходу.

Про це пише Reuters.

REN21 (Renewable Energy Policy Network for the 21st Century) – це єдина глобальна спільнота представників науки, урядів, неурядових організацій та промисловості у сфері відновлюваної енергетики, яка надає актуальні та перевірені експертами факти, цифри та аналіз глобального розвитку технологій, політик та ринків відновлюваної енергетики. У своєму звіті аналітики групи дійшли висновку, що уряди не змогли скористатися поштовхом, наданим розвитком ВДЕ пандемією COVID-19 та війною в Україні. Це сталося через прогалини в законодавстві, політичний тиск і нездатність урядів установити чіткі цілі.

У 2023 році тільки 13 країн, серед яких Сполучені Штати, Індія та Китай, запровадили політику щодо ВДЕ, яка охоплює будівлі, промисловість, транспорт і сільське господарство, причому лише 12,7% енергії, яку споживають ці сектори, наразі надходить із чистих джерел.

Експерти констатували, що багато країн навіть відмовилися від своїх планів щодо розвитку ВДЕ. Так, із 69 держав, які мають цілі щодо відновлюваної енергії для кінцевих споживачів, лише 17 продовжили їх виконання у 2024 році.

“Уряди фактично відступили від своїх амбіцій, і енергоспоживаючі сектори більше не мають економічних стимулів”, – говорить виконавчий директор REN21 Рана Адіб.

Серед причин, які спричинили сповільнення енергетичного переходу, аналітики REN21 назвали також наступні: Трильйони доларів субсидій, наданих на викопне паливо, особливо в промисловості та сільському господарстві. Падіння цін на викопне паливо у 2023 році. Наближення виборів у багатьох країнах, яке вплинуло на формування політики й посилило дебати про вартість переходу на більш чисту енергію. Опір із боку компаній важкої промисловості, які стверджують, що ВДЕ не можуть генерувати тепло, необхідне для розпалу їхніх доменних печей, хоча насправді технологічні рішення існують.

Раніше повідомлялося, що Єврокомісія змінила правила проведення тендерів на ВДЕ. Нагадаємо, що за даними аналітичного центру Ember у 2023 році ВДЕ виробили рекордні 30% світової електроенергії.

Скандальний законопроект про санітарні рубки зняли з порядку денного Верховної Ради

Однією із причин, імовірно, став суспільний розголос

Законопроект №9516 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ефективного управління лісами на основі ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва, адаптованого до кліматичних змін, збереження біорізноманіття в лісах”, яким планувалось скасувати оцінку впливу на довкілля для суцільних санітарних рубок, знятий з порядку денного Верховної Ради цього тижня.

Про це повідомляють представники Української природоохоронної групи (УПГ).

Після широкого розголосу, який надали природоохоронці та екоактивісти законопроекту депутата від партії “Слуга народу” Олександра Матусевича та тому корупційному механізму,

що у нього закладений, його зняли з розгляду.

Нагадаємо, цей законопроект скасовує процедуру ОВД для суцільних санітарних рубок для ділянок менше ніж 10 га. Екоактивісти застерігали, що це фактично рівноцінно скасуванню ОВД в принципі.

“Цей проект закону – катастрофа для лісів України, особливо постраждають Карпати. Адже він скасовує ОВД для рубок”, – таку думку висловлювали фахівці УПГ.

Також експерти попереджали, що в даному законопроекті є корупційний механізм, який дозволить недобросовісним лісівникам класити маржу у 2400% за отриману деревину до власної кишені.

Природоохоронні організації та екоактивісти виступили проти прийняття цієї законодавчої ініціативи.

Вони також попросили громадян звернутися до депутатів із проханням не підтримувати законопроект №9516. Алгоритм, як це зробити, вони також надали.

Серед тих, хто висловився проти, зокрема були:

- Всесвітній фонд дикої природи WWF-Україна

- Українська природоохоронна група

- ГО “Екодія”

У березні повідомлялося, що парламентський екологічний комітет проголосував за законопроект №9516.

Джерело: ЕкоПолітика

Експерти розповіли, яку додаткову потужність дадуть енергосистемі нові ВЕС

У пріоритеті – проекти, які можуть бути реалізовані відносно швидко

В Україні на різних стадіях девелопменту знаходяться 58 проектів вітрових електростанцій (ВЕС) загальною потужністю понад 7 ГВт. Поки триває війна, реально реалізованими з них можуть бути 4-5 ГВт, оскільки близько 3 ГВт – це проектна потужність ВЕС, які опинилися на тимчасово окупованих територіях.

Про це повідомляє видання Енергобізнес.

Експерти розповідають, що з початку повномасштабної війни в Україні побудували 3 нові ВЕС:

- Тилігульську ВЕС холдингу ДТЕК потужністю 114 МВт;

- Дністровську ВЕС британської компанії Elementum Energy потужністю 60 МВт;

- Сколівську ВЕС української компанії «Еко-Оптіма» потужністю 54,6 МВт.

Їхня загальна потужність становить менше ніж 230 МВт.

Перевагами ВЕС порівняно з іншими джерелами енергії є відносна швидкість будівництва (3 роки від початку досліджень до введення в експлуатацію) та вища стійкість до воєнних ризиків.

Низка проектів із побудови ВЕС наразі знаходяться на самому початку і потребує тривалого терміну для свого завершення. Фахівці говорять, що у пріоритеті зараз ті проекти, які можуть бути реалізовані відносно швидко – протягом 2025-2026 рр.

Експерти стверджують, що майже вся територія України є придатною для розвитку вітрогенерації.

Перспективними, зокрема, є Житомирська, Вінницька, Волинська, Рівненська та Львівська області, де середня швидкість вітру на висоті 100 м може сягати від 6,5 до 7,0 м/с (мінімум для найефективнішого виробітку електроенергії). В Херсонській та Одеській областях середня швидкість ще більша – 8,0-8,2 м/с.

Джерело: Енергобізнес

Українець став одним із трьох фіналістів Премії для молодих винахідників

9 липня він побореться за перемогу з голландською фіналісткою та командою з Тунісу

23-річний український науковець Валентин Фречка став фіналістом Премії для молодих винахідників European Inventor Award 2024, яку започаткувала Європейська патентна організація. Його номінували за розробку технології перетворення опалого листа на екологічно чистий папір.

Технологія, яку розробив Фречка, дозволяє виробляти 1 тонну целюлози з 2,3 тонни опалого листа, для чого в іншому випадку потрібно було б вирубити 17 дерев.

Журі European Inventor Award 2024 відзначило його перспективну роботу в галузі циркулярної економіки та в напрямі реалізації однієї з Цілей сталого розвитку ООН. Українця обрали з-поміж понад 550 кандидатів для участі у конкурсі в цьому році.

Ідея боротися з вирубкою лісів шляхом переробки опалого листа з'явилася у Валентина Фречки ще у 16 років під час його походу в Карпати. Тому він став членом Малої академії наук України та почав розробку власної технології. У 2019 році вона успішно пройшла випробування на спеціалізованому обладнанні, а першу промислову партію паперу з опалого листа випустили в жовтні 2020 року.

У травні 2021 року стартап Re-leaf, заснований Фречкою, запустив продаж пакетів з опалого листа. Пізніше, у грудні 2022 року, хлопець отримав грант від Єврокомісії на €2,5 мільйона на будівництво першої фабрики. У липні 2023 року стартап Releaf Paper запустив виробництво екоупаковки з листа у Франції. Зараз Releaf продає свою продукцію в багатьох європейських країнах, маючи відомих клієнтів серед міжнародних брендів.

Джерело: epro.org

Триває Боннська конференція з питань зміни клімату: чому вона важлива

Розповідаємо про найважливіші цілі цього заходу

З 3 по 13 червня у німецькому Бонні проходить конференція з питань зміни клімату. Вона є важливим етапом у підготовці до 29 конференції ООН зі зміни клімату – The 29th Conference of the Parties (COP29), яка відбудеться у листопаді цього року в столиці Азербайджану Баку.

Що таке Боннська конференція з питань зміни клімату?

Делегати зі 198 країн світу – а це близько 6000 людей – обговорять найгостріші екологічні проблеми. Ці міжсесійні зустрічі проводяться Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) у її штаб-квартирі, щоб забезпечити можливість для кожної з країн-учасниць продовжувати ефективно вирішувати найбільш нагальні питання кліматичних змін.

У Бонні сторони обговорюють механізми реалізації домовленостей, досягнутих на попередній COP. Вони працюють над формулюваннями, просуваючись до проєкту висновків, які потім подаються як офіційні рекомендації на наступній COP. Тому результати цих переговорів матимуть великий вплив на рішення, які будуть прийняті на COP29 у листопаді цього року.

Які питання розглядатимуться?

Серед багатьох питань, які обговорюватимуться в Бонні цього року, є фінансування

кліматичних програм, національні плани дій країн щодо зміни клімату, забезпечення справедливого переходу від викопного палива та національні плани з адаптації до зміни клімату.

Однією із найгарячіших тем, що підніматимуться на цьогорічній Боннській конференції зі зміни клімату, стане питання надання розвиненими країнами кліматичного фінансування для тих країн, які розвиваються. Сторони планують визначити, в якій формі буде здійснюватися фінансування – у вигляді грантів чи кредитів.

Міжнародна кліматична мережа CAN (Climate Action Network) заявляє, що ЄС повинен зробити чіткі кроки в Бонні на підтримку амбітної угоди про кліматичне фінансування на COP29 як “наріжного каменю” для трансформації нинішньої “несправедливої фінансової системи”.

“ЄС повинен стати рушійною силою для узгодження нової надійної мети фінансування клімату на період після 2025 року, яка буде зосереджена на державних фінансах, базуватиметься на потребах, буде справедливою та рівноправною і відображатиме конкретні юридичні зобов’язання розвинених країн”, – каже Емілія Рунберг, координаторка з питань клімату та політики розвитку в CAN Europe.

Паралельно з обговоренням кліматичних фінансів на поточній конференції приймаються рішення щодо фінансування втрат і збитків.

Минулого року на COP28 було введено в дію Фонд втрат і збитків. Це рішення було суперечливим, оскільки передбачало, що Світовий банк буде підтримувати фонд, а розвинені країни не будуть зобов’язані робити внески.

Однак конкретних цілей для цієї заключної сесії діалогу в Бонні немає. Очікується, що сторони продовжать обговорення фонду.

Який вплив Боннська конференція матиме на кліматичні плани окремих країн?

Також Боннська кліматична конференція – це шанс для подальших дискусій про інтеграцію зобов’язань щодо викопного палива, прийнятих на COP28, у Національно визначені внески (НВВ) до того, як вони будуть остаточно затверджені.

Після першого Глобального підбиття підсумків (GST), яке вимірювало колективний прогрес у досягненні цілей Паризької угоди, це можливість визначити, як мають виглядати гарні НВВ. Бонн надає можливість інтерпретувати результати GST таким чином, щоб країни-учасниці та весь світ стали на шлях обмеження глобального потепління до 1,5°C. Це також шанс для амбітних першопрохідців вирватися вперед, достроково реалізувати свої НВВ і допомогти прискорити глобальний перехід до відновлюваної енергетики.

Джерело: Euronews

5 трендів для світових ринків електроенергії та ВДЕ від S&P Global

Експерти назвали основні фактори, які мають вирішальний вплив на розвиток цієї сфери

Аналітики компанії S&P Global, однієї з найбільших і найвідоміших організацій у сфері фінансових ринків та економічних досліджень, назвали 5 ключових тенденцій, які визначатимуть ринки електроенергетики та відновлюваних джерел енергії в усьому світі цього року.

Відповідний перелік вони розмістили на сторінці S&P Global Commodity Insights у LinkedIn.

Експерти констатували, що геополітична та макроекономічна невизначеність останніх трьох років підштовхнула світову енергетику до значних змін. І саме вони визначатимуть розвиток галузі у 2024 році.

Серед причин, які ускладнюють розвиток бізнес-можливостей у світовій енергетиці, фахівці S&P Global назвали:

- війни в Україні та на Близькому Сході;
- чимдалі більшу напруженість у відносинах між Китаєм і Заходом;
- дефіцит і перебої в ланцюжках постачання;
- зростання процентних ставок;
- розбіжності щодо того, як боротися зі зміною клімату.

Аналітики зазначили, що попри всі ці стри-

муючі фактори, інвестиції у відновлювану енергетику перебувають на рекордно високому рівні, зростають потужності зберігання енергії та диспетчеризації для задоволення потреб електромереж. Вже сьогодні електрифікація створює нові форми споживання та нових гравців на ринку, а нові політики та стратегії компаній стимулюють подальше розширення енергетичної інфраструктури.

Виходячи з сукупності змін, які відбуваються на світових ринках електроенергії та ВДЕ, експерти S&P Global Commodity Insights сформулювали наступний топ-5 трендів у даній сфері:

1. Низькі ціни на електроенергію та високі витрати стануть викликом для економіки відновлюваної енергетики, але впровадження чистої енергії досягне нових максимумів.
2. З’являться нові політики щодо дозволів на реалізацію проєктів та дизайну енергетичних ринків, які намагатимуться задовольнити потреби зацікавлених сторін.
3. Географічні розбіжності все більше впливатимуть на розвиток ринку електроенергії.
4. Зміниться співвідношення ресурсів попиту і пропозиції, що використовуються для просування енергетичного переходу.
5. Вищі відсоткові ставки та зниження вар-

тості активів спонукатимуть компанії до більшої обережності при формуванні портфельних стратегій.

Раніше повідомлялося, що за даними аналітиків REN21 глобальний перехід до ВДЕ у 2023 році сповільнився.

Також розповідалося, що у квітні менше чверті електроенергії в ЄС виробили за допомогою викопного палива. Його місце зайняла генерація за рахунок вітрової, сонячної енергетики, а також гідроенергетики.

Джерело: ЕкоПолітика

Додаток 2

до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля

Дата:

(дата офіційного опублікування в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля
(автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля
не зазначається суб'єктом господарювання)

Реєстраційний номер 8293

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності
(автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля,
для паперової версії зазначається суб'єктом господарювання)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про плановану діяльність, яка підлягає оцінці

впливу на довкілля

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КАРПАТЕКОРЕСУРС» 36382146

(повне найменування юридичної особи, код згідно з ЄДРПОУ або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, ідентифікаційний код або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті)

інформує про намір провадити плановану діяльність та оцінку її впливу на довкілля.

1. Інформація про суб'єкта господарювання.

Україна, 77556, Івано-Франківська обл., Долинський р-н, село Шевченкове, ВУЛИЦЯ БРАТІВ ГАВРИШІВ, будинок 164

(місцезнаходження юридичної особи або місце провадження діяльності фізичної особи - підприємця (поштовий індекс, адреса), контактний номер телефону)

2. Планована діяльність, її характеристика, технічні альтернативи.

Планована діяльність, її характеристика.

Видобування валунно-гравійно-піщаних відкладів Шевченківського родовища у Івано-Франківській області та оброблення видобутих корисних копалин. Площа родовища 6,7 га. Річна продуктивність видобутку корисної копалини становить 5,025 тис. м³. Видобування корисних копалин здійснюється відкритим способом. Система видобування: транспортна, одноступна.

Оброблення видобутої корисної копалини на щєбінь здійснюється на подрібнювально-сортувальній установці

Технічна альтернатива 1.

Видобування валунно-гравійно-піщаних відкладів Шевченківського родовища у Івано-Франківській області та оброблення видобутих корисних копалин. Видобування корисних копалин здійснюється відкритим способом. Система видобування: транспортна, одноступна.

Технологічна схема видобувних робіт передбачає розробку корисної копалини одним уступом екскаватором АТЕК - 881 (або аналогічним). Оброблення видобутої корисної копалини на щєбінь здійснюється на подрібнювально-сортувальній установці з електричним приводом

Технічна альтернатива 2.

Видобування валунно-гравійно-піщаних відкладів Шевченківського родовища у Івано-Франківській області та оброблення видобутих корисних копалин. Видобування корисних копалин здійснюється відкритим способом. Система видобування: транспортна, одноступна.

Технологічна схема видобувних робіт передбачає розробку корисної копалини роторним екскаватором. Оброблення видобутої корисної копалини на щєбінь здійснюється на подрібнювально-сортувальній установці з дизельним приводом

3. Місце провадження планованої діяльності, територіальні альтернативи.

Івано-Франківська обл. Калуський р-н Шевченкове

3.1 Територіальні громади, які можуть зазнати впливу планованої діяльності.

Вигодська об'єднана територіальна громада Івано-Франківської області, Калуського району

Місце провадження планованої діяльності:

територіальна альтернатива 1.

Івано-Франківська обл. Калуський р-н Шевченкове .

Місце провадження планованої діяльності є територія Івано-Франківської області, Долинського району (тепер Калуський район), 0,8 км на південь від південної околиці с. Шевченкове, в межах контуру спеціального дозволу на користування надрами

Місце провадження планованої діяльності:

територіальна альтернатива 2.

Івано-Франківська обл. Калуський р-н Шевченкове .

У зв'язку з тим, що видобуток корисних копалин може проводитись виключно в

межах визначних спеціальним дозволом на користування надрами, територіальна альтернатива 2 не розглядається

4. Соціально-економічний вплив планованої діяльності.

Соціально-економічний вплив позитивний, оскільки передбачає створення нових робочих місць для населення, що проживає в районі видобутку із відповідною професійною підготовкою, можливість поповнення місцевого бюджету шляхом сплати податків та зборів, забезпеченні сировиною для використання в дорожньому будівництві, піску придатного для рекультивациі, планування і благоустрою, гравію тощо.

5. Загальні технічні характеристики, у тому числі параметри планованої діяльності

(потужність, довжина, площа, обсяг виробництва тощо).

Річна продуктивність видобутку корисної копалини становить 5,025 тис. м³. Середня потужність валунно-гравійно-піщаних відкладів 2,0 м. Промислові запаси корисної копалини в контурі кар'єру 115,3 тис. т. Видобуток валунно-гравійно-піщаних відкладів здійснюватиметься на протязі 163 робочих днів у році. Режим роботи сезонний. Кількість змін - 1. Тривалість зміни - 8 годин. Річна продуктивність кар'єру по гірничій масі: 5025 м³/рік. Розрахунковий строк розробки кар'єру - 21 рік. Для оброблення корисних копалин використовується подрібнювально-сортувальна установка, продуктивністю 30 м³/год з електричним приводом

6. Екологічні та інші обмеження планованої діяльності за альтернативами: щодо технічної альтернативи 1.

управління відходами відповідно до вимог чинного законодавства; -дотримання режиму водоохоронних зон та прибережних захисних смуг поверхневих водних об'єктів відповідно до вимог чинного законодавства; -дотримання розмірів санітарно-захисної зони відповідно до вимог чинного законодавства (ДСП 173-96); -не перевищення гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць на межі житлової забудови; -здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами на підставі дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря; -не перевищення нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел; - виконання вимог щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони надр; - виконання санітарних обмежень щодо допустимих рівнів звуку; -дотримання правил пожежної безпеки відповідно до вимог чинного законодавства; - проведення радіаційного контролю корисних копалин.

щодо технічної альтернативи 2.

аналогічні до технічної альтернативи № 1

щодо територіальної альтернативи 1.

територіальні обмеження, визначені межами та умовами правостановлюючих документів на земельні ділянки; -дотримання розмірів санітарно-захисної зони відповідно до вимог чинного законодавства (ДСП 173-96); -компонування комплексу технологічного обладнання з урахуванням вимог техніки безпеки та виробничої санітарії.

щодо територіальної альтернативи 2.

не розглядається, дивись п.3

7. Необхідна еколого-інженерна підготовка і захист території за альтернативами:

щодо технічної альтернативи 1.

проведення топографо-геодезичних, інженерно-геологічних, екологічних та інших вишукувань у необхідному обсязі, згідно з чинним законодавством, для забезпечення раціонального використання природних ресурсів, а також забезпечення виконання охоронних, відновлюваних, захисних та компенсаційних заходів; -виконання комплексу технологічних технічних, організаційних рішень для забезпечення надійної безаварійної роботи

щодо технічної альтернативи 2.

аналогічна еколого-інженерна підготовка і захист території, що й за технічною альтернативою 1

щодо територіальної альтернативи 1.

Компонування комплексу технологічного обладнання з урахуванням вимог техні-

ки безпеки та виробничої санітарії. Впровадження заходів спрямованих на попере-дження забруднення довкілля при реалізації планованої діяльності.

щодо територіальної альтернативи 2.
не розглядається, дивись п.3

8. Сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля:

щодо технічної альтернативи 1.

клімат та мікроклімат. Джерела впливу відсутні. Вплив не передбачається;

- атмосферне повітря. Джерела впливу: кар’єрна техніка, автотранспорт. Можли-вий вплив: забруднення атмосферного повітря та шумовий вплив при роботі кар’єр-ної техніки, автотранспорту. Викиди забруднюючих речовин та шумовий вплив бу-дуть в нормативних межах: концентрація забруднюючих речовин на межі СЗЗ не буде перевищувати встановлених нормативів, викиди стаціонарними джерелами не будуть перевищувати дозволених викидів;

- водне середовище. Джерела впливу відсутні. Скид стічних та кар’єрних вод не передбачається;

- рослинний та тваринний світ. Вплив не очікується. Зелені насадження при реалізації планованої діяльності не видаляються. При реалізації планованої діяльності будуть відсутні чинники що негативно впливають на рослинний світ;

- геологічне середовище. Джерела впливу: технологічне обладнання та техніка для видобутку корисних копалин. Можливий вплив: на геологічне середовище в ре-зультаті зміни природного стану геологічного середовища через вилучення корис-них копалин в межах території планованої діяльності (в межах контуру спеціального дозволу на користування надрами);

- ґрунти та земельні ресурси. Ґрунтово-рослинний шар відсутній. Земельні ре-сурси що використовуються при реалізації планованої діяльності 7 га. Після завер-шення робіт територія рекультивується;

- навколишнє соціальне середовище (населення). Джерела впливу: технологічне обладнання, техніка, автотранспорт. Можливий вплив: відсутній негативний вплив при забезпеченні вимог чинного законодавства, норм та правил щодо проведення видобувних робіт та експлуатації техніки/обладнання/автотранспорту. Наявний по-зитивний вплив через покращення соціально-економічної складової регіону;

- навколишнє техногенне середовище. Вплив не очікується. Порушення експлуа-таційної надійності довколишніх техногенних об’єктів не передбачається;

- архітектурна, археологічна та культурна спадщина. Вплив не очікується. Діяль-ність на територіях та об’єктах архітектурної, археологічної та культурної спадщини не передбачається;

- управління відходами. Управління відходами що утворюються(видалення/від-новлення) буде здійснюватися у відповідності з вимогами чинного законодавства. Вплив нормативний, опосередкований (при видаленні/відновленні відходів) Відходи будуть зберігатися в контейнерах на спеціальному майданчику та передаватися на відновлення/видалення спеціалізованим підприємствам.

щодо технічної альтернативи 2.

Для технічної альтернативи 2, сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля співпадають з технічною альтернативою 1, за виключенням:

- атмосферне повітря. Збільшення викиду забруднюючих речовин: при прове-денні підготовчих робіт для встановлення та роботи роторного екскаватора та його транспортуванні; при роботі подрібнювально-сортувальної установки з дизельним приводом

щодо територіальної альтернативи 1.

сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля співпадають з технічною альтернативою 1. Здійснення планованої діяльності в межах відведеного земельно-го майданчика не спричинить значного негативного впливу на довкілля та здоров’я населення. При реалізації планованої діяльності буде забезпечено виконання вимог чинного законодавства, санітарно-гігієнічних, протипожежних, містобудівних та те-риторіальних обмежень згідно чинного законодавства України;

щодо територіальної альтернативи 2.
не розглядається, дивись п.3

9. Належність планованої діяльності до першої чи другої категорії видів діяльності та об’єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підляга-ють оцінці впливу на довкілля

(зазначити відповідний пункт і частину статті 3 Закону України “Про оцінку впливу на до-вкілля”).

Друга категорія

3 Видобувну промисловість Видобувну промисловість: видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землев-ласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з від-повідним цільовим використанням; перероблення корисних копалин, у тому числі збагачення;»

10. Наявність підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля

(в тому числі наявність значного негативного транскордонного впливу на довкілля та пе-реплік держав, довкілля яких може зазнати значного негативного транскордонного впливу (за-чеплених держав).

Підстав немає

11. Планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що під-лягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД, буде виконаний у відповідності із п.2 ст.6 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року.

12. Процедура оцінки впливу на довкілля та можливості для участі в ній громадськості.

Планована суб’єктом господарювання діяльність може мати значний вплив на довкілля і, отже, підлягає оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”. Оцінка впливу на довкілля - це процедура, що пе-редбачає:

підготовку суб’єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля;

проведення громадського обговорення планованої діяльності;

аналіз уповноваженим органом звіту з оцінки впливу на довкілля, будь-якої до-даткової інформації, яку надає суб’єкт господарювання, а також інформації, отрима-ної від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процеду-ри оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;

надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на до-вкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого абзацом п’ятим цього пунк-ту; врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності, зазначеного у пункті 14 цього повідомлення.

У висновку з оцінки впливу на довкілля уповноважений орган, виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження.

Забороняється розпочинати провадження планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливості громад-ськості для участі у такій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу дослі-джень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб’єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження і пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля та планованої ді-яльності, а також взяти участь у громадських слуханнях. Детальніше про процедуру громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля буде повідомлено в оголошенні про початок громадського обговорення.

У період воєнного стану в Україні громадські слухання проводяться у режим ві-деоконференції, про що зазначається в оголошенні про початок громадського об-говорення звіту з оцінки впливу на довкілля та у звіті про громадське обговорення.

13. Громадське обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інфор-мації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Протягом 12 робочих днів з дня оприлюднення цього повідомлення на офіцій-ному веб-сайті уповноваженого органу громадськість має право надати уповнова-женому органу, зазначеному у пункті 15 цього повідомлення, зауваження і пропози-ції до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Надаючи такі зауваження і пропозиції, вкажіть реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (зазначений на першій сторінці цього повідомлення). Це значно спро-стить процес реєстрації та розгляду Ваших зауважень і пропозицій.

У разі отримання таких зауважень і пропозицій громадськості вони будуть роз-міщені в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля та передані суб’єкту госпо-дарювання (протягом трьох робочих днів з дня їх отримання). Особи, що надають зауваження і пропозиції, своїм підписом засвідчують свою згоду на обробку їх пер-сональних даних. Суб’єкт господарювання під час підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля зобов’язаний врахувати повністю, врахувати частково або обґрунтова-но відхилити зауваження і пропозиції громадськості, надані у процесі громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає вклю-ченню до звіту з оцінки впливу на довкілля. Детальна інформація про це включа-ється до

звіту з оцінки впливу на довкілля.

14. Рішення про провадження планованої діяльності.

Відповідно до законодавства рішенням про провадження даної планованої ді-яльності буде

висновок з оцінки впливу на довкілля

(вид рішення відповідно до частини першої статті 11 Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”)

що видається Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, відповідно до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»

(орган, до повноважень якого належить прийняття такого рішення)

дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами

(вид рішення відповідно до частини першої статті 11 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля")

що видається Управлінням екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, відповідно до вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря»

(орган, до повноважень якого належить прийняття такого рішення)

15. Усі зауваження і пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля,

необхідно надсилати до

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України,
вул. Митрополита Василя Липківського, буд. 35, м. Київ, 03035,
OVD@mepr.gov.ua,

+38 (044) 206-31-40, +38 (044) 206-31-50,

Грицак Олена Анатоліївна

(найменування уповноваженого органу, поштова адреса, електронна адреса, номер телефону та контактна особа)

{Додаток 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 824 від 14.09.2020}

Три кліматичні судові справи, які можуть створити прецедент у всьому світі

Суди в різних країнах все частіше розглядають такі позови

Одні з найбільших судових справ в історії щодо кліматичних змін будуть розглянуті у 2024 та 2025 роках. Вони здатні створити прецедент у світовій юридичній практиці, який стане основою для подальших судових процесів проти найбільших країн-забруднювачів.

Reuters опублікував топ-3 ключових справ, на які варто звернути увагу:

1. Міжнародний суд ООН

Очікується, що у 2025 році найвищий судовий орган світу винесе рішення, яке визначить обов'язки країн-членів ООН у боротьбі зі зміною клімату. У 2023 році Генеральна Асамблея ООН звернулася до суду з проханням надати консультативний висновок після чотирирічної кампанії, ініційованої Вануату – невеликою тихоокеанською острівною державою, де група студентів-юристів розробила петицію до Міжнародного суду.

Через те, кількість прецедентів щодо зміни клімату в міжнародному праві наразі мізерна, висновок Міжнародного суду ООН може спиратися на аргументи з попередніх рішень регіональних та національних судів. Навіть відносно консервативне рішення про те, що

викиди однієї країни можуть завдати шкоди іншій країні, може стати великою перемогою для бідних країн, які вимагають від багатих країн платити більше за кліматичні наслідки від їхніх дій.

2. Міжамериканський суд із прав людини (МСПЛ)

Найбільшою кліматичною справою на сьогодні стає кліматична справа, що розглядається МСПЛ. Вона спирається на 262 подані юридичні записки, має понад 600 учасників та слухання як на Барбадосі, так і в Бразилії.

МСПЛ вважається одним із найбільш прогресивних судів у світі. Він може піти далі своїх колег і встановити нові правові норми й стандарти, що стосуються національних зобов'язань у сфері зміни клімату. Наприклад, консультативний висновок суддів може стосуватися спеціального захисту оборонців довкілля, які стикаються з насильством, називати викопне паливо головним винуватцем зміни клімату або зобов'язати держави регулювати діяльність компаній-забруднювачів довкілля.

Очікується, що суд винесе рішення до кінця цього року, і воно одразу ж набуде чинності для 20 країн-членів у Латинській Америці та

Карибському басейні.

3. Міжнародний трибунал із морського права (МТМП)

Як вже розповідалося, 21 травня МТМП постановив, що викиди парникових газів, які поглинаються океаном, є формою забруднення морського середовища. Він зобов'язав держави світу контролювати й скорочувати викиди, які сприяють зміні клімату, і встановив конкретні вимоги до їхньої оцінки впливу на навколишнє середовище.

Представники малих острівних держав, які подали позов, назвали це своєю перемогою. Вони вважають, що це рішення суду суттєво підсилює глобальне законодавство у сфері зміни клімату.

Раніше повідомлялося, що наша держава фіналізує ряд важливих документів у сфері кліматичної політики.

Також розповідалося про 4 ключові умови ефективної кліматичної політики в Україні на думку фахівців ЄБА.

Також розповідалося про супутник EarthCARE, який запустили у космос, щоб дослідити вплив хмар на клімат.

Джерело: Reuters

Валенсія планує перетворити кладовища на найбільшу в країні міську сонячну електростанцію

Проект отримав назву RIP – Requiem in Power, що розшифровується як "Реквієм в енергетиці"

Влада іспанської Валенсії запустила проект RIP із встановлення більше 6 тис. сонячних панелей на кладовищах навколо міста. Міська влада має намір зробити цю амбітну ініціативу найбільшою міською сонячною електростанцією в Іспанії.

Про це пише Euronews.

В рамках цього проекту близько 810 геліопанелей вже змонтували на кладовищах Грау, Кампанар та Бенімаммет. Загалом планують встановити 6 658 одиниць. Вони генеруватимуть загальну потужність понад 440 000 кВт*год на рік. За даними місцевої ради, це також дозволить скоротити викиди вуглекислого газу на понад 140 тонн на рік.

Алехандро Рамон, радник Валенсії з питань

надзвичайних кліматичних ситуацій та енергетичного переходу, також заявив, що проект стане найбільшою міською сонячною електростанцією в країні.

Отриману енергію здебільшого використовуватимуть для енергопостачання муніципальних будівель, але 25% також забезпечуватимуть живлення 1 000 вразливих домогосподарств.

RIP є частиною більш широкої Кліматичної місії Валенсії до 2030 року, що є однією з ключових причин, чому місто обрали Європейською зеленою столицею 2024 року. Довгострокова мета Кліматичної місії – виробляти 27% енергії для міста з відновлюваних джерел.

Як повідомлялося раніше, сонячні електростанції рятують українців від відключень електроенергії вдень.

Джерело: Euronews

Вчені розповіли, пластик якого кольору більш небезпечний для людей та довкілля

Вони також дали рекомендації виробникам, дизайнерам і споживачам

Команди вчених із університету Лестера у Великій Британії та університету Кейптауна в Південній Африці провели два паралельних взаємодоповнюючих дослідження і виявили, що пластик руйнується з різною швидкістю залежно від того, який колір він має. Найбільш схильними до руйнування та утворення мікропластику виявилися зразки яскравого синього, червоного та зеленого кольору.

Про це пише Euronews із посиланням на дослідження, опубліковане у журналі Environmental Pollution.

Вчені Лестерського університету розклали різнокольорові кришки з пляшок на даху будівлі університету й піддавали їх впливу сонця, опадів і вітру протягом 3 років. Науковці Кейптаунського університету використали у дослідженні різнокольорові пластикові предмети, знайдені на віддаленому пляжі в Південній Африці.

Висновки обох груп вчених збіглися: яскраві кольори пластику сприяють його швидшому розкладанню й утворенню мікропластику, порівняно з предметами, що мають більш приглушені кольори. Науковці виявили, що чорний, білий і сріблястий пластик майже не піддаються розкладанню, тим часом як пластик червоного, синього і зеленого кольору стає

крихким і фрагментується. Це свідчить про те, що чорні, білі та сріблясті барвники захищають пластик від шкідливого ультрафіолетового випромінювання, яке змінює його полімерну структуру та робить його крихким.

Вчені кажуть, що це дослідження має велике значення для дизайну матеріалів, оскільки відсутність яскравих кольорів може допомогти зменшити забруднення довкілля мікропластиком, крихітні частинки якого вже дісталися скрізь: потрапили в хмари, “незаймані” доісторичні залишки і навіть були знайдені в організмі немовлят і людських яєчках.

Науковці наполягають, що дизайнери і виробники мають задуматися про використання менш кольорового пластику, який має менший ризик розкладання і формування мікрочастинок. Вони повинні враховувати як можливість вторинної переробки матеріалу, з якого виготовляють недовговічні речі, так і ймовірність того, що він буде засмічувати навколишнє середовище.

“Для предметів, які використовуються на відкритому повітрі або піддаються впливу сонячного світла, наприклад, пластикових вуличних меблів, уникайте таких кольорів, як червоний, зелений і синій, щоб вони служили якомога довше”, – порадила доктор Сара Кі, яка керувала проектом.

Джерело: euronews

Євросоюз офіційно вийшов із Енергетичної Хартії

Багато європейських країн вважають, що вона втратила свою актуальність

30 травня міністри енергетики країн ЄС одностайно проголосували за те, щоб Європейський Союз офіційно вийшов із Договору до Енергетичної Хартії (ДЕХ). При цьому країнам-членам залишили свободу вибору залишитися в ньому у власній якості, але екологи закликають всі без винятку держави у складі ЄС вийти з договору.

У квітні Європарламент також проголосував за вихід із Договору переважною більшістю голосів. Нагадаємо, ДЕХ – це міжнародна угода, укладена після Холодної війни для захисту інвестицій у нестабільні колишні комуністичні країни. Але вона стала джерелом суперечок, оскільки дозволяє енергетичним компаніям судитися з країнами, які вживають заходів, що можуть зашкодити їхнім очікуваним прибуткам.

Наприклад, шведська транснаціональна енергетична компанія Vattenfall подала до суду на Німеччину в рамках ДЕХ через поетапну відмову від ядерної енергетики, оскільки це вплинуло на іноземних інвесторів у ядерному секторі. З численними судовими справами також зіткнулася Іспанія, головним чином через зміни в її політиці щодо відновлюваної енергетики. На думку інвесторів, такі зміни порушують ДЕХ, підриваючи їхні інвестиції.

Дев'ять країн-членів оголосили про свій на-

мір вийти з ДЕХ з жовтня 2022 року – це Данія, Франція, Німеччина, Люксембург, Нідерланди, Польща, Португалія, Словенія та Іспанія. Тим часом Франція, Німеччина, Люксембург та Польща офіційно повідомили про свій вихід. Великобританія оголосила про свій намір у лютому, а Італія першою вийшла з договору в 2016 році.

“Ми очікуємо, що після того, як ЄС і всі основні країни-члени вийдуть з ДЕХ, решта країн-членів також приймуть рішення про вихід. Мало того, що ДЕХ втрачає свою актуальність, але наявність країн-членів ЄС з різними інвестиційними режимами також важко узгодити з правилами конкуренції ЄС, оскільки це створить нерівні умови для гри», – сказав Пол де Клерк, експерт з питань економічної справедливості в організації “Друзі Землі – Європа” (FoEE).

Нагадаємо, у листопаді 2022 року Єврокомісія просила зняти модернізацію міжнародної угоди Договору до Енергетичної Хартії з порядку денного саміту ДЕХ, посиляючись на несумісність хартії з кліматичними цілями ЄС. Вона визнала, що ДЕХ несумісний з Паризькою кліматичною угодою, має суперечливі положення про врегулювання відносин між інвестором та державою та потребує реформування або скасування.

Джерело: Euronews

В космос запустили супутник EarthCARE, щоб дослідити вплив хмар на клімат

Він також буде вимірювати радіацію, що випромінюється від поверхні Землі та атмосфери

29 травня на земну орбіту відправився європейсько-японський супутник EarthCARE. Він допоможе вченим досліджувати хмари та їхній вплив на кліматичні зміни.

Про це повідомила компанія SpaceX, ракета якої Falcon 9 доправила апарат у космос.

2,3-тонний супутник розробило Європейське космічне агентство у співпраці з Японським агентством аерокосмічних досліджень JAXA. Він буде використовувати лазер та радар для дослідження атмосфери. Апарат збиратиме дані про утворення хмар, аерозолів і випромінювання від поверхні та атмосфери Землі. Проект, в якому значну роль відіграє Великобританія, має на меті надати важливу інформацію для розв'язання проблем глобального потепління.

Як відомо, деякі низькорівневі хмари охолоджують планету, інші ж на великій висоті виступають як ковдри. Це одна з великих невизначеностей у комп'ютерних моделях, які використовують для прогнозування зміни клімату внаслідок зростання парникових газів.

Вчені припускають, що хмарний покрив зменшиться в майбутньому, що призведе до того, що хмари будуть відбивати менше сонячного світла назад в космос, більше буде поглинатися поверхнею Землі й це буде підсилувати процеси глобального потепління.

Величезною технічною проблемою було те, щоб всі інструменти працювали так, як задумано. Від затвердження місії до запуску знадобилося 20 років.

Джерело: spacex.com

Глобальний перехід до ВДЕ у 2023 році сповільнився, – аналітики REN21

Уряди не змогли використати імпульс, наданий розвитку відновлюваних джерел пандемією COVID-19 та війною в Україні

Експерти групи REN21 у своїй щорічній оцінці динаміки переходу світу на відновлювані джерела енергії (ВДЕ) констатували, що глобальний перехід в основних енергоспоживаючих секторах знизив свої темпи у 2023 році. Лише 13 країн за цей рік запровадили політику щодо ВДЕ, а 52 держави навіть відмовилися від своїх амбіцій у сфері енергетичного переходу.

Про це пише Reuters.

REN21 (Renewable Energy Policy Network for the 21st Century) – це єдина глобальна спільнота представників науки, урядів, неурядових організацій та промисловості у сфері відновлюваної енергетики, яка надає актуальні та перевірені експертами факти, цифри та аналіз глобального розвитку технологій, політик та ринків відновлюваної енергетики. У своєму звіті аналітики групи дійшли висновку, що уряди не змогли скористатися поштовхом, наданим розвитку ВДЕ пандемією COVID-19 та

війною в Україні. Це сталося через прогалини в законодавстві, політичний тиск і нездатність урядів установити чіткі цілі.

У 2023 році тільки 13 країн, серед яких Сполучені Штати, Індія та Китай, запровадили політику щодо ВДЕ, яка охоплює будівлі, промисловість, транспорт і сільське господарство, причому лише 12,7% енергії, яку споживають ці сектори, наразі надходить із чистих джерел.

Експерти констатували, що багато країн навіть відмовилися від своїх планів щодо розвитку ВДЕ. Так, із 69 держав, які мають цілі щодо відновлюваної енергії для кінцевих споживачів, лише 17 продовжили їх виконання у 2024 році.

“Уряди фактично відступили від своїх амбіцій, і енергоспоживаючі сектори більше не мають економічних стимулів”, – говорить виконавчий директор REN21 Рана Адіб.

Серед причин, які спричинили сповільнення енергетичного переходу, аналітики REN21 назвали також наступні:

1. Трильйони доларів субсидій, наданих на викопне паливо, особливо в промисловості та

сільському господарстві.

2. Падіння цін на викопне паливо у 2023 році.

3. Наближення виборів у багатьох країнах, яке вплинуло на формування політики й посилює дебати про вартість переходу на більш чисту енергію.

4. Опір із боку компаній важкої промисловості, які стверджують, що ВДЕ не можуть генерувати тепло, необхідне для розпалу їхніх доменних печей, хоча насправді технологічні рішення існують.

Раніше повідомлялося, що Єврокомісія змінила правила проведення тендерів на ВДЕ. Нагадаємо, що за даними аналітичного центру Ember у 2023 році ВДЕ виробили рекордні 30% світової електроенергії.

Джерело: Reuters

Українцям пояснили, чому так сильно обмілів Дністер

Припущення, які робили у соцмережах, дійсно є серед причин екологічного лиха

Державне агентство водних ресурсів України дало офіційний коментар щодо різкого зниження рівня Дністровського водосховища. У відомстві назвали дві причини, які до цього призвели: збільшення скидних витрат для стабілізації енергетичної системи країни, а також зменшення припливу до 30% від норми через погодні фактори – дефіцит опадів та підвищену температуру повітря протягом травня.

Відповідне повідомлення з'явилося на Facebook-сторінці агентства.

Після появи великої кількості фото та відео у соцмережах із моторошними кадрами зниження рівня Дністровського водосховища, у Держводагентстві розповіли, що у зв'язку з атаками росії на об'єкти критичної інфраструктури та аварійною ситуацією у роботі об'єднаної енергетичної системи України (ОЕСУ), режим роботи водосховищ Дністровського гідровузла з початку повномасштабного вторгнення здійснювався з урахуванням необхідності покриття

дефіциту в енергосистемі країни.

У відомстві визнали, що з середини квітня 2024 року вимушені були значно збільшити скидні витрати з Дністровської ГЕС для підтримання стабільної роботи ОЕСУ. Це й призвело до значного зниження рівня води Дністровського водосховища. Станом на зараз рівень води у водоймі становить 66% від загального обсягу. Це рівень води, який знаходиться вище Дністровської ГЕС.

Після того, як 15 травня українську енергосистему вдалося стабілізувати, скиди з Дністровського водосховища знову відповідають встановленим Міжвідомчою комісією.

У Держводагентстві зазначили, що дефіцит опадів та підвищена температура повітря протягом травня стали ще одним фактором, який зумовив значне зниження водності Дністра та його приток. Наразі приплив до Дністровського водосховища становить близько 30% від норми. Також цілком можливе подальше зниження водності Дністра у літній період.

Міндовкілля кілька днів тримало мовчанку,

жодним чином не коментуючи проблемну ситуацію, про яку просто волали у соцмережах.

При всьому цьому очільник міністерства Руслан Стрілець під час пресбрифінгу у Кишиневі у межах робочої поїздки до Молдови повідомив, що «у Дністровському водосховищі скиди води проходять у штатному режимі відповідно до досягнутих міждержавних домовленостей». І тільки після заяви Держводагентства аналогічне повідомлення розмістило у себе Міндовкілля. Мабуть, краще пізно, ніж ніколи...

Джерело: ecopolitic

Засновник -
Товариство з обмеженою відповідальністю
«ЕКО-ГАЗЕТА»

Видавець -
Асоціація «Експерти з оцінки впливу на довкілля»
Гол. редактор Бабенко Леся Олексіївна
Відповідальний за випуск Бабенко Леся Олексіївна
Видання виходить кожен місяць
за наявності матеріалів.

Адреса редакції:
Київ вул. Воздвиженська, 42, оф. 1; тел.: 0977503595;
ecopaperkyiv@gmail.com
Свідectво про реєстрацію засобу масової
інформації KB23489-13329P від 3.08.2018 р.
Газета не завжди поділяє позицію авторів публікації.
Видання розповсюджуються безкоштовно

За достовірність інформації несуть
відповідальність автори публікації та
рекламодавці.
Віддруковано ФОП Шуренко Валерія Миколаївна
Наклад 3000 прим.
Замовлення 19/2
Дата виходу в світ
06 Червня 2024 року